

Sygn. akt II KK 134/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący)

SSN Antoni Bojańczyk (sprawozdawca)

SSN Marek Siwek

w sprawie **W. P.**,

skazanego z art. 79 pkt 4 i art. 77 pkt 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r.
o rachunkowości

po rozpoznaniu w dniu 6 lipca 2022 r. w Izbie Karnej,

na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 5 k.p.k.),

kasacji wniesionej na korzyść skazanego przez Prokuratora Generalnego
od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w W.

z dnia 27 lutego 2019 r., sygn. akt IV K [...]

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
pierwszoinstancyjnym.**

UZASADNIENIE

W. P. został oskarżony o to, że:

1. do dnia 15 lipca 2014 r. w W., będąc prezesem zarządu U. Sp. z o.o. z siedzibą w W. przy ul. S. nie dopełnił ciążącego na nim obowiązku wynikającego z przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 r. o

rachunkowości i nie złożył we właściwym rejestrze sądowym rocznego sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności jednostki za rok 2013, tj. o czyn z art. 79 pkt 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości;

2. do dnia 15 lipca 2015 r. w W., będąc prezesem zarządu U. Sp. z o.o. z siedzibą w W. przy ul. S. nie dopełnił ciążącego na nim obowiązku wynikającego z przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości i nie złożył we właściwym rejestrze sądowym rocznego sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności jednostki za rok 2014, tj. o czyn z art. 79 pkt 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości;
3. do dnia 15 lipca 2016 r. w W., będąc prezesem zarządu U. Sp. z o.o. z siedzibą w W. przy ul. S. nie dopełnił ciążącego na nim obowiązku wynikającego z przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości i nie złożył we właściwym rejestrze sądowym rocznego sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności jednostki za rok 2015, tj. o czyn z art. 79 pkt 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości;
4. do dnia 15 lipca 2017 r. w W., będąc prezesem zarządu U. Sp. z o.o. z siedzibą w W. przy ul. S. nie dopełnił ciążącego na nim obowiązku wynikającego z przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości i nie złożył we właściwym rejestrze sądowym rocznego sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności jednostki za rok 2016, tj. o czyn z art. 79 pkt 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości;
5. do dnia 15 lipca 2018 r. w W., będąc prezesem zarządu U. Sp. z o.o. z siedzibą w W. przy ul. S. nie dopełnił ciążącego na nim obowiązku wynikającego z przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości i nie złożył we właściwym rejestrze sądowym rocznego sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności jednostki za rok 2017, tj. o czyn z art. 79 pkt 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości;

6. do dnia 15 lipca 2014 r. w W., będąc prezesem zarządu U. Sp. z o.o. z siedzibą w W. przy ul. S. nie dopełnił ciążącego na nim obowiązku wynikającego z przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości i nie sporządził rocznego sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności jednostki za rok 2013, tj. o czyn z art. 77 pkt 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości;
7. do dnia 15 lipca 2015 r. w W., będąc prezesem zarządu U. Sp. z o.o. z siedzibą w W. przy ul. S. nie dopełnił ciążącego na nim obowiązku wynikającego z przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości i nie sporządził rocznego sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności jednostki za rok 2014, tj. o czyn z art. 77 pkt 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości;
8. do dnia 15 lipca 2016 r. w W., będąc prezesem zarządu U. Sp. z o.o. z siedzibą w W. przy ul. S. nie dopełnił ciążącego na nim obowiązku wynikającego z przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości i nie sporządził rocznego sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności jednostki za rok 2015, tj. o czyn z art. 77 pkt 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości;
9. do dnia 15 lipca 2017 r. w W., będąc prezesem zarządu U. Sp. z o.o. z siedzibą w W. przy ul. S. nie dopełnił ciążącego na nim obowiązku wynikającego z przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości i nie sporządził rocznego sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności jednostki za rok 2016, tj. o czyn z art. 77 pkt 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości;
10. do dnia 15 lipca 2018 r. w W., będąc prezesem zarządu U. Sp. z o.o. z siedzibą w W. przy ul. S. nie dopełnił ciążącego na nim obowiązku wynikającego z przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości i nie sporządził rocznego sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności jednostki za rok 2017, tj. o czyn z art. 77 pkt 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości;
11. do dnia 15 lipca 2014 r. w W., będąc prezesem zarządu X. Sp. z o.o. z siedzibą w W. przy ul. S. nie dopełnił ciążącego na nim obowiązku

wynikającego z przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości i nie złożył we właściwym rejestrze sądowym rocznego sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności jednostki za rok 2013, tj. o czyn z art. 79 pkt 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości;

12. do dnia 15 lipca 2015 r. w W., będąc prezesem zarządu X. Sp. z o.o. z siedzibą w W. przy ul. S. nie dopełnił ciążącego na nim obowiązku wynikającego z przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości i nie złożył we właściwym rejestrze sądowym rocznego sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności jednostki za rok 2014, tj. o czyn z art. 79 pkt 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości;
13. do dnia 15 lipca 2016 r. w W., będąc prezesem zarządu X. Sp. z o.o. z siedzibą w W. przy ul. S. nie dopełnił ciążącego na nim obowiązku wynikającego z przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości i nie złożył we właściwym rejestrze sądowym rocznego sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności jednostki za rok 2015, tj. o czyn z art. 79 pkt 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości.

Sąd Rejonowy w W., wyrokiem nakazowym z dnia 27 lutego 2019 r., sygn. akt IV K [...], uznał W. P. za winnego popełnienia zarzucanych mu w punktach I - V oraz XI - XIII czynów, stanowiących występki z art. 79 pkt 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości i za to na podstawie art. 79 pkt 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości w zw. z art. 34 § 1 i § 1a pkt 1 k.k. w zw. z art. 35 § 1 k.k. za każdy z tych czynów wymierzył mu karę 2 (dwóch) miesięcy ograniczenia wolności, polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 (trzydziestu) godzin w stosunku miesięcznym (pkt I). Na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k. i art. 86 § 1 i 3 k.k. orzeczone wobec oskarżonego w pkt I wyroku jednostkowe kary ograniczenia wolności połączył i wymierzył mu karę łączną 8 (ośmiu) miesięcy ograniczenia wolności, polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 (trzydziestu) godzin w stosunku miesięcznym (pkt II). Ponadto, Sąd

ten uznał W. P. za winnego popełnienia zarzucanych mu w punktach VI - X czynów, stanowiących występki z art. 77 pkt 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości i za to na podstawie art. 77 pkt 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości za każdy z tych czynów wymierzył mu karę grzywny w wysokości 100 (stu) stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 10 (dziesięciu) złotych każda (pkt III). Na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k. orzeczone wobec oskarżonego w pkt. III wyroku jednostkowe kary grzywny połączył i wymierzył mu karę łączną grzywny w wysokości 200 (dwustu) stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 10 (dziesięciu) złotych każda (pkt IV). Sąd orzekł także o kosztach sądowych (pkt V).

Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 6 kwietnia 2019 r., wobec niezaskarżenia go przez strony postępowania.

Od powyższego wyroku kasację na korzyść skazanego wniósł Prokurator Generalny.

Zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 500 § 1 i 3 k.p.k., polegające na wydaniu wobec W. P. wyroku w postępowaniu nakazowym, mimo iż okoliczności popełnienia opisanych w akcie oskarżenia czynów z art. 77 pkt 2 i art. 79 pkt 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości oraz wina oskarżonego, w świetle całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, budziły wątpliwości w odniesieniu do przyjęcia, że wymieniony stanowił podmiot zarzucanych mu przestępstw indywidualnych, polegających na tym, iż będąc zobowiązanym do sporządzenia kolejnych sprawozdań finansowych oraz sprawozdań z działalności spółek U. Sp. z o.o. i X. Sp. z o.o., nie dopełnił tego obowiązku oraz nie złożył we właściwym sądzie rejestrowym sprawozdań finansowych za lata 2013 - 2017 co do spółki U. Sp. z o.o. oraz za lata 2013 -2015 wobec spółki X. Sp. z o.o., gdyż z materiału tego wynika, że przed okresem objętym aktem oskarżenia, bo już w 2009 r. w odniesieniu do spółki X. Sp. z o.o. oraz w 2010 r. w odniesieniu do spółki U. Sp. z o.o., w związku z zawarciem umów sprzedaży udziałów, oskarżony przestał pełnić funkcję prezesa zarządu obu wymienionych podmiotów gospodarczych, a tym samym nie miał przymiotu kierownika jednostki, zobowiązanego do sprawozdawczości finansowej, wniósł o

jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, stąd uzasadnione było jej rozpoznanie i uwzględnienie na posiedzeniu w trybie przewidzianym w przepisie art. 535 § 5 k.p.k.

Zaskarżony wyrok nakazowy został wydany z rażącym naruszeniem art. 500 § 1 i 3 k.p.k., które miało istotny wpływ na jego treść.

Zgodnie z art. 500 § 1 k.p.k., w sprawach, w których prowadzono dochodzenie, uznając na podstawie zebranego w postępowaniu przygotowawczym materiału, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne, sąd może w wypadkach pozwalających na orzeczenie kary ograniczenia wolności lub grzywny wydać wyrok nakazowy. dopełnieniem tej normy jest § 3 art. 500 k.p.k., stosownie do którego sąd może wydać wyrok nakazowy, jeżeli na podstawie zebranych dowodów okoliczności czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości. Możliwość wydania wyroku nakazowego – w myśl art. 500 § 1 i 3 k.p.k. – istnieje zatem wtedy, gdy materiał dowodowy zebrany w sprawie pozwala na stwierdzenie, że okoliczności czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości. W przeciwnym wypadku konieczne jest rozpoznanie sprawy na rozprawie głównej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 czerwca 2016 r., sygn. II KK 160/16, LEX nr 2109511, 14 czerwca 2018 r., sygn. II KK 194/18).

W przedmiotowej sprawie, w której prowadzone było dochodzenie, materiał dowodowy zebrany w postępowaniu przygotowawczym, nie pozwalał na stwierdzenie, że okoliczności popełnienia czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości, a w konsekwencji uznanie, że przeprowadzenie rozprawy przed wydaniem orzeczenia jest zbędne. Jak słusznie wskazał skarżący, istniały bowiem zasadnicze wątpliwości co do możliwości przyjęcia, że W. P. stanowił podmiot zarzucanych mu aktem oskarżenia przestępstw indywidualnych, polegających każdorazowo na uchybieniu obowiązkowi sprawozdawczości finansowej w związku z zaniechaniem sporządzenia i przedłożenia w sądzie rejestrowym sprawozdań finansowych za lata 2013-2017 co do spółki U. Sp. z o.o., oraz za lata 2013-2015 co do spółki X. Sp. z o.o. Jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału

dowodowego w postaci umów sprzedaży udziałów i sporządzonych w związku z tymi umowami innych dokumentów (k. 109-128), w dniu 8 grudnia 2009 r. zawarta została umowa sprzedaży wszystkich udziałów w kapitale zakładowym spółki X. Sp. z o.o. (k. 109-111), w wykonaniu której (pkt 4.1 umowy), uchwałą spółki o nr [...], odwołany został dotychczasowy zarząd spółki w osobie W. P., działającego jako prezes jednoosobowego zarządu (k. 117). Analogicznej treści umowa o sprzedaży wszystkich udziałów w kapitale zakładowym spółki U. Sp. z o.o. została zawarta w dniu 22 listopada 2010 r. (k. 119-121). Konsekwencją jej zawarcia było również odwołanie W. P. z funkcji prezesa jednoosobowego zarządu, co zostało wyrażone w treści uchwały spółki nr [...] (k. 124). Złożenie podpisów przez strony obu wskazanych umów sprzedaży udziałów spółek zostało poświadczane notarialnie (k. 112 i k. 122).

Na wskazane powyżej okoliczności W. P. powołał się podczas pierwszej przeprowadzonej z jego udziałem czynności procesowej, a mianowicie podczas przesłuchania w związku z ogłoszeniem mu zarzutów popełnienia wskazanych wyżej czynów zabronionych, do popełnienia których W. P. nie przyznał się (k. 106-108).

Niewątpliwie podmiotem przypisanych W. P. czynów zabronionych z art. 79 pkt 4 i art. 77 pkt 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, jak trafnie też podnosi dalej skarżący, jest osoba, na którą przepisy przywołanej ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości nakładają obciążenia w zakresie sprawozdawczości, a mianowicie kierownik jednostki, który ma obowiązek stosowania regulacji ustawy o rachunkowości w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych (art. 2 i art. 4 cytowanej ustawy). Zgodnie z definicją ustawową zawartą w art. 3 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, przez kierownika jednostki należy rozumieć: „członka zarządu lub innego organu zarządzającego, a jeżeli organ jest wieloosobowy – członków tego organu, z wyłączeniem pełnomocników ustanowionych przez jednostkę. W przypadku spółki jawnej i spółki cywilnej za kierownika jednostki uważa się wspólników prowadzących sprawę spółki, w przypadku spółki partnerskiej – wspólników prowadzących sprawę spółki albo zarząd, a w odniesieniu do spółki komandytowej i spółki komandytowo-akcyjnej – komplementariuszy prowadzących sprawę spółki.

W przypadku osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą za kierownika jednostki uważa się tę osobę; do osób wykonujących wolne zawody przepis ten stosuje się odpowiednio. Za kierownika jednostki uważa się również likwidatora, a także syndyka lub zarządcę ustanowionego w postępowaniu restrukturyzacyjnym oraz zarządcę sukcesyjnego, o którym mowa w ustawie z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw, albo osobę, o której mowa w art. 14 tej ustawy, która dokonała zgłoszenia, o którym mowa w art. 12 ust. 1c ustawy z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (Dz. U. z 2020 r. poz. 170)".

Skoro zarzuty przedstawione oskarżonemu W. P. dotyczyły sprawozdawczości finansowej w spółkach kapitałowych, prowadzonych w formie spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, za kierownika jednostki mogła zostać uznana jedynie osoba pełniąca funkcję członka zarządu. Jak wynika zaś ze wskazanych powyżej umów i innych dokumentów, funkcję tę W. P. przestał pełnić: w odniesieniu do X. Sp. z o.o. w dniu 8 grudnia 2009 r., kiedy to po odwołaniu dotychczasowego zarządu, w jego miejsce, na funkcję członków zarządu powołani zostali obaj nabywcy udziałów spółki, tj.: M. J. J. i P. T. M. (k. 117), a w odniesieniu do U. Sp. z o.o. w dniu 22 listopada 2010 r., gdy podobnie po odwołaniu dotychczasowego zarządu tej Spółki w osobie W. P., w jego miejsce, na członka zarządu powołana została A. Z. Ł., jako jedna z osób, które nabyły udziały we wskazanym podmiocie gospodarczym, której zarazem została powierzona funkcja prezesa zarządu (k. 124).

W tym miejscu warto też wskazać na przepis art. 202 § 4 k.s.h., który stanowi, że mandat członka zarządu wygasa m.in. wskutek odwołania ze składu zarządu. Wówczas, w myśl dyspozycji art. 203 § 3 k.s.h. odwołany członek zarządu jest uprawniony i obowiązany do złożenia wyjaśnień w toku przygotowania sprawozdania zarządu z działalności spółki i sprawozdania finansowego, obejmujących okres pełnienia przez niego funkcji członka zarządu, oraz do udziału w zgromadzeniu wspólników zatwierdzającym sprawozdania, o których mowa w art. 231 § 2 pkt 1, chyba że akt odwołania stanowi inaczej.

Skarżący w tym kontekście trafnie podnosi, że konsekwencją zmian, na które powołał się oskarżony W. P., winno być złożenie w sądzie rejestrowym stosownego wniosku o dokonanie wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym (art. 22 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U.2021.112 t.j.)), przy czym osobami zobowiązanymi, ale jednocześnie i wyłącznie umocowanymi do dokonania zgłoszenia zmian we władzach statutowych spółek byli nowo powołani członkowie zarządów, a mianowicie w spółce X. Sp. z o.o. M. J. J. i P. T. M., natomiast w spółce Us. Sp. z o.o. A. Z. Ł.. Wpis w rejestrze ma charakter jedynie deklaratoryjny, a nie konstytutywny. Czynności podjęte przez spółkę wywołują bowiem skutki z momentem ich dokonania, a nie od czasu ich odnotowania w sądzie rejestrowym, pomimo tego, że zgłoszenie istniejącego stanu rzeczy jest obowiązkowe. Lektura akt sprawy nie daje jednak odpowiedzi na pytanie, z jakich przyczyn zmiany w zarządach obu spółek nie zostały odnotowane w rejestrze sądowym. Nie sposób też ustalić, czy wskazane spółki w ogóle prowadziły działalność gospodarczą, podczas gdy to faktyczne prowadzenie działalności i obecność na rynku finansowym rzutuje na zakres obowiązku sprawozdawczości finansowej.

Zaniechania we wskazanym zakresie spowodowały, że Sąd Rejonowy w W. wydając wyrok nakazowy w dniu 27 lutego 2019 r. błędnie uznał, że okoliczności czynu i wina oskarżonego W. P. nie budzą wątpliwości i rozpoznał sprawę w postępowaniu nakazowym, czym rażąco naruszył przepisy art. 500 § 1 i 3 k.p.k., a to z kolei miało niewątpliwie istotny wpływ na treść jego orzeczenia. Na podstawie analizy zgromadzonego materiału dowodowego Sąd winien był dojść do przekonania, że w sprawie istnieją wątpliwości, przede wszystkim co do faktycznej i prawnej sytuacji oskarżonego, związanej z okolicznościami w jakich miał on przestać pełnić funkcję prezesa zarządu wskazanych spółek kapitałowych i skierować sprawę do rozpoznania w postępowaniu zwyczajnym. W sytuacji pozytywnej dla oskarżonego weryfikacji podnoszonych przez niego okoliczności (odwołanie oskarżonego z funkcji prezesa jednoosobowego zarządu w związku ze zbyciem obu spółek) i ustalenia, że umowy sprzedaży udziałów, na które się powołał, zostały zawarte w podanych przez niego okolicznościach i pociągnęły za sobą faktyczne zmiany osobowe we władzach wskazanych spółek, należałoby

rozważyć, czy oskarżony w ogóle może zostać pociągnięty do odpowiedzialności karnej za czyny z art. 79 pkt 4 i art. 77 pkt 2 ustawy o rachunkowości.

Mając to na uwadze, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania. W ponownym postępowaniu sąd *meriti* rozważy kwestie wskazane powyżej, tj. — przede wszystkim — podda analizie dowody umożliwiające ustalenie daty ustania pełnienia funkcji przez oskarżonego W. P. w spółkach X. Sp. z o.o. i U. Sp. z o.o., co ma zasadnicze znaczenie z punktu widzenia ustalenia odpowiedzialności karnej oskarżonego oraz dopuszczalności orzekania w trybie przewidzianym w przepisach Rozdziału 55 — *Postępowanie nakazowe* Kodeksu postępowania karnego.

Z tych względów orzeczono jak w wyroku.

[as]